

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s pošlino vred in v Mariboru s pošljinjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Naši nemški jerobi.

Kedar nastane za otroka potreba, da se mu postavi jerob, to gotovo za nj ni nobena sreča, saj je to znamenje, da je sirota in nima očeta, ki bi za nj skrbel. Večja nesreča je pa še za ljudstvo, ki mu je jeroba ali jerobov treba. Znamenje je to, da ne zna ali pa noče skrbeti za svoje blagostanje.

V resnici pa se zato tudi vsako ljudstvo, bodi še po svojem številu tako malo, brani tacihi jerobov in če se jih ne more več ubraniti, izbere si tacihi, do katerih ima zaupanje, da vedó in so tudi volje za nj skrbeti, vsiliti pa si jih ne dá. V tem si prizadeva, kar je le prav, tacihi, ki se mu sami vsiljujejo, odkrižati se, kolikor le more. To po pravici, kajti vé, da bi ti samo za-se, nikakor pa bi za varovance ne skrbeli.

Mi, slovensko ljudstvo, smo v tem nepovoljnem položaju, da se nam vsiljujejo za jerobe taki, katerih nismo prosili in ne mogli bi jih že za to vzprejeti, ker so sami krivi, če nam je v resnici varhov, jerobov treba. Mi tega seveda ne priznamo, večina v slov. ljudstvu meni, da nam jih ni treba ter si lahko sami, kakor storé to drugi narodi, skrbimo za naše blagostanje.

Ali kaj nam to pomaga, ko se našim Nemcem zdi, da nam je varhov treba in da so oni sami le v stanu, postati nam za take? Ker imajo oblast v rokah in še po vrhu močna pljuča, zato kriče v eno mer, da nam jih je treba in da nam čejo iz gole ljubezni, brez vsega dobička za-se, samo z ozirom na našo potrebo storiti to uslugo. Tako zavoljo lepšega jim je potlej še v navadi, pristaviti, da terja to blagor cesarstva.

Pač ne sovraži nihče izmed nas Nemcev, šo celó teh ne, ki se očitno na naš račun debelijo in stojé v najlepših službah pri nas, a mrzi nam do njih in mi si ne moremo po nobeni ceni misliti, da more od njih priti kaj dobrega za nas. Za to so imeli sto- in stoletja dovolj

časa, pa ravnali so z nami le tako, da smo v izobraženju zaostali ter še — vsaj po njih mnenju — nismo godni, da bi stopili na lastne noge.

Nemštva in to še vedno nam je baje treba nemštva. To je njih vsakdanji klic in kjer imajo moč v rokah, kakor še pri nas na Štajerskem vse povsodi, tam so nam ga vsilili in kakor kaže resolucija, katero je deželni zbor v Gradcu vzprejel, radi bi nam ga še več prepustili.

To je že v resnici čudno, kako skrb imajo ti možje za nas. Sicer so vsi zapeti, kedar gre za to, da se napravi pri nas kaj na stroške dežele in treba jim je skorej vsak krajcar iztrgati, nemštva pa nam želé cele kupe vtepti v glave. Ali pa in kje je to mogoče, za to jim še vprašanja ni. Ker izpoznajo oni to za potrebo, mora pa se izgoditi, naj še bije stvar tako očitno resnici ali pravici v lice.

Lepo je, če zna človek več jezikov in ni krivo, če se mi učimo nemščine, to storimo tudi radi in ne bojimo se v tem ne stroškov ne truda, da si le obetamo iz vsega koristi. Ali otroku, ki še ne zná, zakaj pravi v lastnem maternem jeziku kaki stvari tako in ne drugače — tacihi otrokom vteptati tuj jezik v glavo, to je nespamet, škoda je za ves trud in za vsak krajcar. Ne naučijo se jezika, ki se jim vteplje, pa tudi teh reči ne, katerih bi se pri manjem trudu in more biti tudi pri manjih stroških z lehka naučili.

Ostati jim je za vselej za drugimi otroci, kateri imajo srečo v lastnem, maternem jeziku učiti se tega, česar jim je za življenje treba in kjer bi lahko sami želi, tam bodo gledali, kako jim bodi drugi vozili z njiv, katerih niso bili obdelali. Ne sponosimo jim radi, ali Nemci so dosehnal v polni resnici z nami in med nami tako delali. Kdo nam more potlej vzeti za zlo, če jih imamo na sumu, da si želé to pridržati za večne čase?

Da ne mislijo naši Nemci z nami dobro, kaže najbolj to, da bi nam radi staro, pošteno ime Slovencev vzeli. V svoji resoluciji, v kateri nam še ponujajo več nemštva, kakor ga že sedaj imamo, ne poznajo Slovencev, mi smo jim le bindišarji in vse, s čemer so to v zboru ali tudi v novinah, katere jim strežejo, opravičevali, vtrjuje v nas še bolj misel, da nam je treba njih varstva, čem prej je mogoče, odkrižati se.

Bolj resno in bolj trdno pa, ko se tega dela poprimemo, prej ga doženemo in s tem pokažemo jim najleže, da nam tacih jerobov ni treba — da smo godni.

Govor dr. Ferd. Dominkuša v dež. zboru

dne 13. januv. 1886.

Kakor znano, stavil je naučni odsek deželnega zbora resolucijo, ki meri na ponemčenje Spodnjega Štajerja.

Proti tej resoluciji so se oglasili vsi slovenski poslanci in govoril je starosta slovenskih poslancev g. dr. Ferdo Dominkuš v deželnem zboru v Gradcu dne 13. januarja blizo tako-le:

Resolucija naučnega odseka zahteva po smislu, naj bi se v vseh slovenskih ljudskih šolah nemški jezik tako podučeval, kakor to javno življenje, jednota dežele, cesarstva in armade zahteva.

Moram reči, da mi cilj, katerega hoče odsek pri poduku nemščine v slovenskih ljudskih šolah doseči, ni dosti jasen, ker o tem, koliko je slovenskemu ljudstvu na Štajerskem v nemščini treba, in v kateri meri to jednota dežele, cesarstva in armade zahteva, bodo nazori jako različni.

Gledé važnosti razlogov učnega odseka za celo našo državljansko življenje, ni dvomiti, da odsek kot cilj popolno priučenje nemškega jezika v slovenskih ljudskih šolah zahteva.

Hočemo zdaj preiskovati, če se da ta daljni cilj zvezati s pravo nalogo ljudske šole, in če to res zahteva korist dežele in države.

Prav obžalujem, da nimam takih besed, ki bi mi dale upanje, one može v vaši sredini prepričati, ki samo zaradi tega, ker naših razmer ne poznajo ali o njih prav ne sodijo, imajo zdaj namen, naše ljudstvo v svojih najsvetejših pravicah uškodovati. Nas ne vodijo malosrčnost ali narodni predsodki, da se zahtevanju obširnejega poduka v nemščini na slovenskih ljudskih šolah, kakor je zdaj, z vso vstrajnostjo zoperstavimo.

Naravna in v postavi izgovorjena naloga ljudske šole je, otroke nravnokrščansko odgojiti, duševne zmožnosti razvijati, jih se znanostmi in zvedenostmi za nadaljni razvitek v življenji obdati in tako podlago za izgojitev krepkih ljudi in članov človeškega društva podati.

Ta naloga obsega odgojitev in poduk, toraj ne samo priučenje znanosti, ampak tudi razvitje blagosrčnosti in značaja.

Če se hoče ta naloga doseči, morajo pravilne razmere v šoli biti.

K temu prištevamo: redno obiskovanje šole, pripravno omejene šolske okraje, dobro uredjene šolske prostore, zmožne značajne učitelje, kot podučni jezik materni jezik otrok in kot etičen moment odgoje skrbna izgoja otrokove narodnosti.

Uspešen razvitek duševnih zmožnosti potom družega jezika, kakor ga otroci govoré in umejo, sploh ni mogoč.

Nemci in vsi drugi narodi na tem kot edino pravem pedagogičnem stališču nasproti svojim otrokom stojijo in se po pravici branijo kak drugi tuj jezik v ljudske šole upeljati. Naj mi bode dovoljeno, nekaj stavkov iz pedagogičnih pisem slovečega nemškega pedagoga Miroslava Dittesa prebrati, kateri predmet tega vprašanja tako jasno razklada, da se boljše misliti ne more. Je le nekaj vrstic, ki se glasé: „Mi Nemci hočemo svoje otroke nemški odgojiti, ne da bi Čehom Poljakom, Slovincem itd. svoje vzeli, zahtevamo pa tudi, da se nam naši ne potujijo.“

To zahteva naravna čut, katera je vsakemu nepopačenemu človeku sveta, to pa tudi zahteva zreli, obsegajoč um. Ker le na močnih in zdravih tleh narodnosti se more pravo človeštvo razvijati, kateremu je mogoče oddaljenemu od vsake puhlosti jasnih zapovedi nravnega čnta narode spraviti in zjediniti. Zarad tega je vsaka prava odgoja v prvi vrsti narodna in mora to biti, da se polagoma k uzorom vesoljnega človeštva povzdigne. To je razvitek odgoje v pravih razmerah.

Učilnice v nemških pokrajinah to svojo nalogo dosežejo, ker so jim podane vse te pravilne razmere, ker si večé število učiteljev delo razdeli in ker se od učencev ne zahteva priučenje drugega deželnega jezika.

Drugače je na slovenskem Štajerskem! Tukaj imamo večinoma le jednorazrednice dosti od teh z neugodnimi šolskimi okraji, obiskanje šole je zaradi tega, v nekaterih krajih pa tudi zaradi velikega siromaštva prebivalcev nereden, skrečujoč uspeh poduka.

K tem za-se neugodnim razmeram pride zahtevanje podučanja družega deželnega jezika.

Kdor razmere take učilnice pozna, v kateri pri poldnevem poduku pa osem šolskih tečajev v eni sobi skupaj sedijo, eden učitelj 130 — 140 učencev nadzorovati in podučevati mora, temu bode mogoče oceniti veliko nalogo, katera se stavi učitelju in učencem.

Koristi priučnja nemškega jezika ne bode nihče prezrl, posebno za tiste učence, ki so